

4. Павліщева А. Інклюзивне навчання: досвід ефективних змін.
<https://goiteens.com/blog/inklyuziya-v-navchanni>
5. UNESCO. (2020). Inclusive Education: Global Report. Paris: UNESCO.
6. Tomlinson, C. The Differentiated Classroom: Responding to the Needs of All Learners. ASCD. 2014
7. European Agency for Special Needs and Inclusive Education. Inclusive Education in Action. 2021.
8. Закон України «Про освіту» (2017).
9. Закон України «Про повну загальну середню освіту» (2020).
10. CAST. (2018). Universal Design for Learning Guidelines version 2.2. Retrieved from <https://udlguidelines.cast.org>
11. Florian, L., & Black-Hawkins, K. Exploring inclusive pedagogy. British Educational Research Journal, 37(5), 813–828. 8. Smith, D., & Tyler, N. (2011).
12. Effective inclusive education: Equipping education professionals with necessary skills and knowledge. Prospects, 41(3), 323–339.

Вікторія БОНДАРЕНКО

кандидат юридичних наук, доцент
професор кафедри мовної підготовки
(Львівський державний університет внутрішніх справ)

ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

***Анотація.** У статті проаналізовано позитивні та негативні чинники використання інформаційних технологій під час вивчення англійської мови у закладах вищої освіти. Наголошено, що сучасні умови розвитку освіти вимагають активного впровадження технічних засобів навчання, зокрема комп'ютерної техніки, яка забезпечує інтерактивність, індивідуалізацію та підвищення ефективності освітнього процесу. Використання інформаційних технологій під час навчання англійської мови сприяє розвитку логічного мислення, розширенню пізнавальної активності, формуванню позитивної мотивації до навчання, а також удосконаленню навичок самоконтролю та самокорекції студентів. Розглянуто дидактичні можливості програм-*

енциклопедій і програм-тестів, що забезпечують контроль і самоконтроль знань, формування мовленнєвих умінь, а також стимулюють інтерес до самостійної роботи. Підкреслено, що комп'ютерні технології сприяють розширенню доступу студентів до автентичних матеріалів, розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності – аудіювання, говоріння, читання та письма, – а також інтеграції навчання з фаховими дисциплінами. Водночас виявлено низку обмежень: надмірне використання комп'ютерних засобів може призводити до втоми, погіршення зору, зниження рівня усного мовлення та збіднення емоційної сфери студентів. Підкреслено необхідність раціонального поєднання традиційних методів викладання з інноваційними цифровими технологіями, що забезпечує баланс між когнітивними та комунікативними аспектами навчання. Зроблено висновок, що ефективно використання інформаційних технологій у процесі вивчення англійської мови сприяє оптимізації навчального процесу, підвищенню якості іншомовної підготовки майбутніх фахівців і формуванню стійкої мотивації до подальшого професійного саморозвитку.

Ключові слова: інформаційні технології, англійська мова, заклади вищої освіти, навчальний процес, мотивація, самостійна робота, комунікативна компетентність.

Abstract. *The article deals with the positive and negative factors influencing the use of information technologies in the process of learning English at higher education institutions. It is emphasised that the modern stage of educational development requires the active implementation of technical teaching tools, particularly computer technologies, which ensure interactivity, individualisation, and efficiency of the educational process. The use of information technologies in English language teaching promotes the development of logical thinking, enhances students' cognitive activity, and fosters positive learning motivation, self-control, and self-correction skills. The study outlines the didactic potential of encyclopedia and testing programs that facilitate knowledge assessment and self-assessment, develop language competence, and stimulate independent work. It is highlighted that computer-based learning broadens students' access to authentic materials, supports the development of all types of speech activity – listening, speaking, reading, and writing – and promotes the integration of language learning with professional subjects. However, certain limitations have been identified: excessive reliance on computer tools may lead to fatigue, eyesight strain, reduced speaking performance, and impoverishment of students' emotional spheres. The author stresses the necessity of balancing traditional teaching approaches with innovative digital technologies to maintain harmony between cognitive and communicative aspects of learning. It is concluded that the effective use of information technologies in the process of English language learning contributes to the optimisation of the educational process,*

enhances the quality of students' language training, and fosters their motivation for continuous professional self-development.

Keywords: *information technologies, English language, higher education institutions, learning process, motivation, independent work, communicative competence.*

Постановка проблеми. Успішність процесу навчання, ефективність використання в ньому різноманітних методів навчання значною мірою залежать від матеріальних передумов. У зв'язку з високим рівнем розвитку техніки на сучасному етапі і загальною тенденцією до раціоналізації будь-якої діяльності, в тому числі мовленнєвої, все частіше застосовують технічні засоби навчання, зокрема комп'ютерну техніку.

Використання комп'ютера на заняттях з англійської мови сприяє глибокому сприйняттю матеріалу, що вивчається, і дає можливість розвивати логічне, конкретизоване мислення. А активізація розумової діяльності тісно пов'язана з формуванням позитивних мотивів на практичному занятті. При виконанні різних форм і видів роботи у студентів з'являються певні емоційно-особистісні відношення, потреби, які підсилюють мотивацію, сприяють формуванню позитивних мотивів, і тим самим сприяють оптимізації оволодіння іноземною мовою [2, с. 34].

Аналіз останніх досліджень. Питання впровадження інформаційних технологій у процес навчання іноземних мов досліджувалися в працях багатьох учених, які наголошують на необхідності інтеграції сучасних технічних засобів у структуру освітнього середовища. У науковій літературі зазначається, що інформаційні технології відкривають широкі можливості для розвитку іншомовної комунікативної компетентності, активізації пізнавальної діяльності студентів і підвищення ефективності навчання.

Зокрема, Семенюк та Даценко (2024) у своєму експериментальному дослідженні виявили, що інтеграція ІТ технологій, таких як мобільні додатки та онлайн-платформи, сприяє підвищенню якості навчання та розвитку мотивації учнів. Вони також зазначають, що використання таких технологій дозволяє покращити навички аудіювання, лексики та граматики.

Серман та Нич (2021) акцентують увагу на важливості інтерактивних методів навчання, які відповідають сучасним вимогам розвитку англійської мови. Вони підкреслюють, що цифрові технології повинні задовольняти лексичні та комунікативні потреби викладачів і студентів, забезпечуючи інтерактивний характер навчання. Годованець (2015) розглядає використання сучасних інформаційних технологій при вивченні іноземної мови, зазначаючи, що такі технології допомагають студентам розвивати комунікативні навички,

покращувати розуміння граматики та лексики, а також сприяють інтерактивному навчанню.

Рогульська та Тарасова (2016) аналізують використання інтернет-технологій у навчанні іноземних мов, вказуючи на їхні переваги, такі як доступ до широкого спектра ресурсів, можливість самостійного навчання та інтерактивність навчального процесу.

Кузьміна (2008) досліджує роль сучасних інформаційних технологій на заняттях з іноземної мови, акцентуючи увагу на основних формах організації роботи з використанням інформаційних технологій, таких як інтернет-проекти, комп'ютерні навчальні програми та електронна пошта.

Таким чином, сучасні дослідження підтверджують ефективність використання інформаційних технологій у процесі вивчення англійської мови, зокрема в контексті закладів вищої освіти. Вони сприяють розвитку комунікативних навичок, покращенню розуміння граматики та лексики, а також забезпечують інтерактивний та індивідуалізований підхід до навчання. Проте їх ефективність залежить від рівня методичної підготовки викладача, мотивації студентів та наявності належного технічного забезпечення. Водночас недостатньо вивченими залишаються аспекти оптимального поєднання традиційних і цифрових методів навчання, що зумовлює актуальність подальшого аналізу цієї проблеми.

Мета статті – проаналізувати позитивні та негативні чинники використання інформаційних технологій під час вивчення англійської мови у закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Навчальний комп'ютер є тим інструментом, за допомогою якого можна здійснити контроль за самостійною роботою студентів у процесі опрацювання мовного матеріалу.

Серед рекомендацій щодо використання комп'ютерів у викладанні англійської мови слід пам'ятати, що комп'ютер – це знаряддя, яке повинно працювати на вас, а не проти вас. Першочергову роль відіграє відбір програмного матеріалу, який студенти могли б опрацювати за допомогою комп'ютера, а який – на звичайних заняттях під вашим керівництвом [3].

Матеріал, що входить до комп'ютерних програм, повинен:

сприяти розвитку техніки читання, формувати і створювати додаткові стимули для мовлення;

підвищувати оперативність контролю і корекції;

активізувати самостійну роботу слухачів, привчаючи їх до самоконтролю і самокорекції;

диференціювати і індивідуалізувати процес навчання на основі різних навчальних програм;

дати можливість працювати за зразками мовлення, використовувати матеріал згідно з вимогами поетапного формування розумових дій; спонукати студентів до творчого пошуку.

Деякі автори вважають найбільш доцільним застосовувати на заняттях програми-енциклопедії і програми-тести [2, с. 72].

Програми енциклопедичного спрямування виконують важливу функцію – вони істотно розширюють пізнавальний простір студентів, збагачуючи їх знаннями з різних галузей науки. Значну роль у навчальному процесі відіграють також тестові програми, які застосовуються не лише для контролю чи самоконтролю рівня засвоєння матеріалу, але й для його актуалізації та формування практичних умінь. Головною перевагою комп'ютерного тестування є високий рівень інтерактивності, що забезпечує активну взаємодію студента з навчальним середовищем. Серед інших позитивних аспектів використання програм-тестів варто виокремити:

- уніфікованість і системність мовного матеріалу;
- посилення комунікативної спрямованості навчання;
- розширення фахових знань;
- збагачення лексичного запасу;
- розвиток умінь приймати обґрунтовані рішення;
- стимулювання логічного мислення;
- підвищення рівня самостійності студентів.

Попри значні переваги, комп'ютерні тести мають певні обмеження, зокрема – відносно невелике різноманіття форматів завдань (найчастіше це завдання з множинним вибором або короткими відповідями). Проте очевидні дидактичні можливості таких засобів навчання підтверджують доцільність їх активного застосування.

Використання комп'ютера є ефективним на всіх етапах оволодіння іноземною мовою. На початковому та середньому рівнях це сприяє інтенсифікації мовленнєвої практики, що, у свою чергу, прискорює засвоєння лексико-граматичних структур. На старших етапах навчання інформаційні технології забезпечують реалізацію міждисциплінарних зв'язків, що є важливим чинником у формуванні професійної іншомовної компетентності.

У сучасній методиці викладання англійської мови в закладах вищої освіти домінує комунікативний підхід, який передбачає взаємодію всіх видів мовленнєвої діяльності – аудіювання, говоріння, читання та письма. Забезпечити таку інтеграцію допомагають комп'ютерні технології. Зокрема, текстові редактори дають змогу створювати письмові роботи, писати анотації, укладати власні словники. Студенти мають доступ до автентичних текстів, аудіо- й відеоматеріалів, що відтворюють реальні ситуації спілкування.

Мультимедійні ресурси відкрили нові перспективи у вивченні граматики, лексики, орфографії та фонетики – одного з найскладніших аспектів іншомовного мовлення. Вони дозволяють прослуховувати тексти, перевіряти розуміння змісту, вдосконалювати вимову. Комп'ютерні технології частково замінюють традиційні фоно- та відеозали, а також бібліотеки, що сприяє оптимізації навчального процесу та підвищенню його ефективності.

Особливої актуальності нині набуває використання мережі Інтернет – глобальної системи комунікації та обміну інформацією, яка стала потужним інструментом освітньої діяльності. Інтернет-технології відкривають широкі можливості як для викладачів, так і для студентів: вони забезпечують доступ до автентичних матеріалів, електронних словників, наукових баз даних і професійних ресурсів. Це сприяє поглибленню знань, розвитку самостійності й формуванню навичок безперервного навчання.

Водночас педагоги повинні зважати і на потенційні недоліки використання комп'ютерних технологій. Надмірне навантаження під час роботи з технікою може викликати втому, знижувати концентрацію уваги, негативно впливати на зір або спричиняти емоційне перенапруження. Крім того, комп'ютерне навчання не завжди розвиває навички усного мовлення й емоційно-образного висловлення думок, а спілкування з машиною зазвичай позбавлене емоційної глибини.

Інтерес до програм із обмеженим змістом часто швидко згасає, адже діалог із технічним засобом не має повноцінної варіативності. Тому застосування комп'ютерних технологій є доцільним переважно на етапах актуалізації або закріплення знань, однак не може повністю замінити безпосередню педагогічну взаємодію, необхідну для формування особистості студента.

Висновки. Інформаційно-комунікаційні технології значно розширюють можливості навчання англійської мови у закладах вищої освіти. Їхнє раціональне використання сприяє підвищенню мотивації студентів, формуванню пізнавальної активності, розширенню доступу до автентичних джерел та індивідуалізації навчання. Водночас досягнення позитивного ефекту можливе лише за умови методично обґрунтованого впровадження цих технологій і поєднання їх із традиційними формами навчання. Саме гармонійна взаємодія педагогічної майстерності викладача та сучасних технічних засобів забезпечує ефективність освітнього процесу і сприяє формуванню конкурентоспроможного фахівця.

Список використаних джерел

1. Зеленська О.П., Бондаренко В.А. Тестовий контроль за фаховою лексикою з використанням комп'ютерних технологій. *Актуальні проблеми викладання іноземних мов у вищій школі*. Донецьк: ДонНУ, 2004. С. 32–37.
2. Маслова О.О. Карпова Н.О. Комп'ютеризація навчання. Її переваги і недоліки. *Актуальні проблеми викладання іноземних мов у вищій школі*. Донецьк: ДонНУ, 2005. С. 71–73
3. Семенюк А., Даценко В. Використання ІТ технологій у навчанні англійської мови в середній школі. *Журнал міжкультурної комунікації*. 2024. С. 7–14. DOI: 10.31652/2786-9083-2024-4-7-14
4. Серман Л.В., Нич О.Б. Запровадження цифрових технологій в методику вивчення англійської мови. *Дискурс*. 2021. URL: <https://www.journal-discourse.com/uk/kataloh-statei/2021/2021-r-301/zaprovadzhennia-tsyfrovykh-tekhnolohii-v-metodyku-vyvchennia-anhliiskoi-movy>
5. Годованець Н.І. Використання сучасних інформаційних технологій при вивченні іноземної мови. *Вісник Ужгородського університету. Серія Педагогіка*. 2015. Вип. 35 С. 48–50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2015_35_15
6. Рогульська О.О., Тарасова О.В. Інтернет-технології у навчанні іноземних мов: переваги та недоліки. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр.* / Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. Київ-Вінниця, 2016. Вип. 46. С. 296–299. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2016_46_76.
7. Кузьміна І.П. Використання сучасних інформаційних технологій на заняттях з іноземної мови. *Вісник Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут»*. 2008. С. 36–40. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/8895/1/36.pdf>